

ՄՈԴՈՒԼԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՅԻ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՎԻ ԲՈՒՀԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՈՒՄ

Հովհաննիսյան Մերի

*Երևանի պետական համալսարան,
Հայաստան*

Համառոտ ներածական: Ուսումնական գործընթացի զարգացման, կատարելագործման ուղիների որոնումը հանգեցնում է մանկավարժական տարբեր տեխնոլոգիաների մշակման, որոնց թվում է նաև մոդուլային ուսուցումը, այսինքն՝ ուսուցման գործընթացի այնպիսի կազմակերպումը, որի ընթացքում սովորողն աշխատում է մոդուլներից կազմված ուսումնական ծրագրերով: Մոդուլային տեխնոլոգիայի էությունն այն է, որ սովորողին տրվում է որոշակի թեմայի համար մշակված ուսումնական նյութի փաթեթ՝ մոդուլ, որը վերջինս ինքնուրույն ուսումնասիրում ու յուրացնում է: Մոդուլային ուսուցման հիմնադիր Ռասելը մոդուլը սահմանում է որպես «ուսումնական փաթեթ, որը ներառում է ուսումնական նյութի հայեցակարգային միավորը և սահմանված գործողություններ կատարող սովորողներին» [2]: Ըստ Վ. Մ. Գարեկայի, Ս. Ի. Կուլիկովայի և Ե. Մ. Դուրկոյի՝ «դասընթացի մոդուլը ուսումնական գործընթացում կազմավորում է տարբեր տեսակի ու ձևերի ինտեգրացիա, որը համապատասխանում է դասընթացի ընդհանուր թեմային կամ համապատասխան գիտատեխնիկական խնդրին» [3]: Կան նաև միջգիտակարգային մոտեցումներ մոդուլի վերաբերյալ. «Սա ուսումնական նյութի կազմակերպչական ու մեթոդական միջգիտակարգային կառուցվածք է, որը ապահովում ճանաչողական գործունեություն տրամաբանության տեսանկյունից» [4]:

Մոդուլային ուսուցման տեխնոլոգիայի կիրառման գլխավոր նպատակը ուսուցման արդյունավետության բարձրացումն է:

Ուսուցման մոդուլային ծրագիրը ներառում է առնվազն հետևյալ բաղադրիչները՝

- 1) դասընթացի նպատակը,
- 2) մուտքային պահանջները (եթե առկա են),
- 3) մուտքային պահանջների գնահատման կարգը (եղանակները, անցկացման ձևերն ու մեթոդները),
- 4) ուսումնառության ակնկալվող արդյունքները՝ ունկնդիրների գիտելիքների, հմտությունների ու կարողությունների տեսանկյունից,
- 5) կատարման չափանիշները՝ ուսումնառության յուրաքանչյուր արդյունքի համար,
- 6) ուսուցման նվազագույն տևողությունը (ժամերով),
- 7) դասավանդման կիրառվելիք միջոցները, մեթոդաբանությունն ու ռեսուրսները՝ ըստ մոդուլների, ուսումնառության արդյունքների և (կամ) թեմաների,
- 8) ուսումնառության յուրաքանչյուր արդյունքի ու կատարման չափանիշի գնահատման մեթոդները [1]:

Այսպիսով՝ յուրաքանչյուր մոդուլ ունի առնվազն երեք բաղադրիչ՝ գործողությունների նպատակային պլան, նյութի շարադրանք և ուսուցման գործընթացը կարգավորող մեթոդական ցուցումներ:

Բանալի բառեր: Մոդուլային ուսուցման տեխնոլոգիա, մոդուլային դաս, ուսուցման ժամանակակից տեխնոլոգիա, ուսուցման ժամանակակից մեթոդներ, մոդուլ, քերականության ուսուցում, բայի ուսուցում, ուսումնական տարր:

Հիմնախնդիրը: Ներկայումս, երբ տեղեկատվությունը դառնում է ռազմավարական ռեսուրս հասարակության զարգացման համար, մյուս կողմից էլ արագորեն կորցնում է իր արդիականությունը՝ պահանջելով մշտական թարմացում տեղեկատվական հասարակության մեջ, ժամանակակից կրթության վերաբերյալ պահանջմունքը՝ որպես շարունակական գործընթաց, դառնում է ակնհայտ: Ուսումնական հաստատությունում դասընթացների արդյունքը պետք է լինի անհրաժեշտ տեղեկատվություն գտնելու ունակությունը և այն օգտագործելու կարողությունը՝ ինքնուրույն գիտելիք ձեռք բերելու համար: Բացի դրանից՝ անհրաժեշտ է ուսանողներին բացատրական ուսուցումից տանել դեպի ակտիվ, ժամանակակից տեխնոլոգիաների ու մեթոդների կիրառմամբ ուսուցում, որի դեպքում վերջինս կդառնա ուսումնական գործընթացի ակտիվ սուբյեկտ:

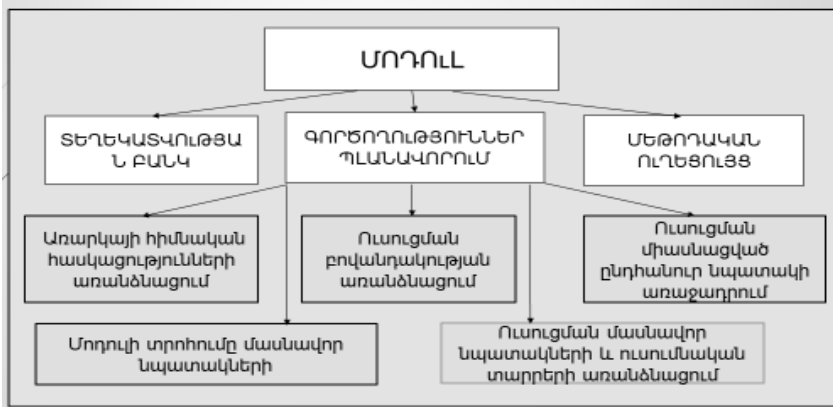
Ուսուցման ժամանակակից մեթոդները, ինչպես նաև հեռավար ուսուցման մարտահրավերը նոր պահանջներ են առաջադրում քերականության ուսուցման գործընթացում: Մի կողմից մանկավարժի կողմից ուսուցման գործընթացում հաշվի են առնվում քերականական նյութը սովորողներին դրսևորելու դարձնելու, մատչելի ու համապարփակ ուսուցանելու, համապատասխան մեթոդ, տեխնոլոգիա ընտրելու, մյուս կողմից՝ սովորողների կողմից քերականական սխալ ձևեր չկիրառելու գործոնները: Վերջին տարիներին մանկավարժների շրջանում առավել մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել ուսուցման մոդուլային տեխնոլոգիան: Այն հիմնվում է հետևյալ գաղափարի վրա. ուսանողը պետք է սովորի ինքնուրույն, իսկ դասախոսը պարտավոր է ղեկավարել նրա ուսուցման գործընթացը, մոտիվացնել, կազմակերպել, համակարգել, ուղղորդել, կարգավորել, խորհուրդ տալ և վերահսկել: Մոդուլային ուսուցման տեխնոլոգիան ներառում է այն բոլոր առաջադիմական դրույթները, որոնք կուտակվել են մանկավարժության տեսության ու պրակտիկայի մեջ: Այդ ուսուցումը հնարավորություն է ընձեռում, որ սովորողի մոտ ձևավորվի ինքնակրթության հմտություն, նպատակադրման կարողություն, ձևավորվեն ու զարգանան համագործակցային այնպիսի օգտակար հմտություններ, ինչպիսիք են՝ ինքնագնահատումը, ինքնավերահսկումը և փոխադարձ վերահսկումը:

Մոդուլային տեխնոլոգիան ապահովում է նաև ուսուցման անհատականացում՝

- ա) ըստ ուսուցման բովանդակության,
- բ) ըստ յուրացման տեմպի,
- գ) ըստ ինքնուրույնության մակարդակի,
- դ) ըստ վերահսկման և ինքնավերահսկման եղանակների:

Մոդուլային ուսուցման տեխնոլոգիայի կիրառման արդյունքում սովորողը գիտակցված ու իմաստավորված մոտեցում է հանդես բերում ուսումնական գործընթացի նկատմամբ՝ ուշադրությունը բնեղելով իր գիտելիքների ու կարողությունների ուժեղ ու թույլ կողմերի վրա:

Գծապատկեր 1. Մոդուլի կառուցվածքը

Մոդուլային ուսուցման տեխնոլոգիայի սկզբունքներից է *մոդուլարության* սկզբունքը, որը սահմանում է սովորելու մոտեցումը, և այն արտացոլվում է բովանդակության, կազմակերպչական ձևերի ու մեթոդների մեջ: Ուսուցման նյութը ներառված է թեմատիկ խմբերում՝ դիդակտիկական համապարփակ նպատակի սահմանմամբ: Այս սկզբունքի իրագործման համար անհրաժեշտ է պահպանել հետևյալ կանոնները.

- ուսումնական նյութը պետք է ներկայացվի այնպիսի ամբողջական խմբում, որ առանձին մոդուլներից հնարավոր լինի կառուցել բարդ դիդակտիկ նպատակին համապատասխանող մեկ ուսումնական բովանդակություն,

- վերապատրաստման նյութին համապատասխան պետք է ինտեգրվեն դասընթացների տարբեր տեսակներ ու ձևեր՝ նախատեսված նպատակին հասնելու [8]:

Հիմնախնդրին առնչվող արդիական հետազոտությունների և հրատարակությունների վերլուծություն: Վերջին տարիներին մի շարք երկրներում, հատկապես Ռուսաստանի Դաշնությունում մեծ ուշադրություն է հատկացվել մոդուլային ուսուցմանը և մասնագետների պատրաստման որակի ապահովման հիմնախնդրի տեսական ու մեթոդաբանական հիմնավորմանը (Օ. Ա. Աբդուլինան, Ս. Յա. Բատիշևը, Օ. Ի. Գլուդկինը, Ի. Ա. Զիմնյայան, Վ. Ա. Կալեյը, Մ. Վ. Կլարինը, Մ. Ն. Մալեինան, Վ. Պ. Մերգենան, Ա. Պ. Մելտեշևը, Օ. Ն. Օլեյնիկովան և ուրիշներ): Ըստ նշված հետազոտողների՝ մոդուլային դասընթացն ինտեգրում է ուսուցման կազմակերպման տարբեր մեթոդներ ու ձևեր, որը՝ որպես ուսումնական նյութի տրամաբանորեն ավարտուն միավոր, սովորողին տալիս է գիտելիքներ ու հմտություններ [3]: Մ. Մկրտչյանն իր «Ուսուցման կանխադրությունները» հոդվածում գրում է. «Աշակերտի հետաքրքրությունը ուսումնասիրվող նյութի նկատմամբ որոշվում է ոչ թե այդ նյութի բովանդակությամբ, այլ այդ նյութի յուրացման գործընթացում աշակերտի գործողությունների հաջողականությամբ» [6]: Ասել է թե՛ մոդուլային տեխնոլոգիայի կիրառումը ներառում է սովորողների անձի հոգեբանամանկավարժական ախտորոշման իրականացումը, սովորողների ուսումնադաստիարակչական գործընթացի մշակումն ու իրականացումը և համալիր մեթոդական աշխատանքի միջոցով ուսումնական գործընթացի արդյունավետության բարձրացումը:

Հոդվածի շրջանակներում իրականացվող հետազոտության նպատակը: Հետազոտության նպատակն է մեթոդաբանորեն հիմնավորել մոդուլային ուսուցման տեխնոլոգիայի կիրառման առանձնահատկությունները բուհական դասընթացում՝ մեթոդական քայլաշարի միջոցով ընդգծելով ուսուցման ժամանակ երևան եկող խնդիրները, դժվարությունները և առաջարկելով դրանց լուծման ուղիներ:

Հետազոտության նորույթը: Վեր են հանվել մոդուլային ուսուցման տեխնոլոգիայի կիրառման առանձնահատկությունները, կանոնները, սկզբունքները՝ մեթոդական նպատակային ու հաջորդական քայլերի իրացմամբ, նաև զուգադրելով քերականության ուսուցման վերլուծության, համադրական, համեմատության, հակադրության և ուսուցման ժամանակակից, մասնավորապես փոխգործուն (ինտերակտիվ) մեթոդները:

Հիմնական նյութի շարադրանքը: Մոդուլային տեխնոլոգիայի էությունն այն է, որ սովորողը ինքնուրույն հասնում է մոդուլի հետ աշխատելու գործընթացում սովորելու հատուկ նպատակներին: Դասախոսը մշակում է ծրագիր, որը բաղկացած է մի շարք մոդուլներից և հաջորդաբար աճող դիդակտիկ առաջադրանքներից՝ միաժամանակ ապահովելով մուտքային ու միջանկյալ վերահսկողություն, ինչը հնարավորություն է տալիս սովորողին դասախոսի հետ միասին դեկլարելու ուսուցման գործընթացը:

Մոդուլների մշակման նպատակը դասընթացի յուրաքանչյուր թեմայի բովանդակությունը բաղադրիչ բաղադրիչների բաժանելն է մասնագիտական, մանկավարժական ու դիդակտիկական առաջադրանքների համաձայն, բոլոր բաղադրիչների համար որոշել դասընթացների տարբեր ձևերն ու տեսակները, համակարգել դրանք ժամանակի ընթացքում և ինտեգրվել մեկ կրթական համալիրում [7]:

Մոդուլային ուսուցման տեխնոլոգիան ունի իր կանոնները.

- յուրաքանչյուր մոդուլի համար նախ պետք է բացահայտել սովորողների գիտելիքների ու հմտությունների մակարդակը,
- սովորողների գիտելիքներում որոշակի բացթողումներ նկատելու դեպքում անհրաժեշտ է կատարել համապատասխան ուղղումներ,
- յուրաքանչյուր ուսումնական տարրի (այսուհետ՝ ՈԻՏ) վերջում պետք է իրականացնել ընթացիկ ու միջանկյալ մուտքային ստուգում՝ թերացումները վերացնելու համար,
- մոդուլով աշխատանքի ավարտին անցկացնել այնպիսի ելքային ստուգում, որը ցույց տա մոդուլի յուրացման մակարդակը,
- եթե ամփոփիչ ստուգումը ցույց տա նյութի յուրացման ցածր մակարդակ, ապա անհրաժեշտ է վերանայել կատարածը՝ լրացնելով բացթողումները,
- մոդուլային ուսուցման տեխնոլոգիան պետք է աստիճանաբար ուսումնական գործընթաց մտցնել: Այն կարելի է համադրել ուսուցման ավանդական համակարգի հետ,
- մոդուլային պարապմունքի անցկացմանը կարելի է հատկացնել 1-3 դասաժամ,
- միավորների հաշվառման թերթիկները կարելի է կազմել աղյուսակի տեսքով:

Մոդուլային դասի ստեղծումը ներառում է հետևյալ նախապատրաստական աշխատանքները՝ ուսումնական նյութի մանրամասն մշակում, գլխավոր գաղափարների ընդգծում, ուսուցման արդյունքների սահմանում, ուսումնական տարրերի բովանդակության, ծավալի, հաջորդականության և մեթոդների որոշում, լրացուցիչ նյութերի, առաջադրանքների ու թեստերի մշակում, ուսուցանվող նյութի յուրացման ուղեցույց, որում պիտի լինեն գիտելիքների յուրացման չափանիշներ, ինքնաստուգման սանդղակներ, հրահանգներ: Նշված քայլերի իրականացումից հետո մոդուլի ընդհանուր սխեման տրամադրվում է ուսանողներին:

Դիտարկենք ուսումնական մոդուլի մեկ օրինակ հայոց լեզվի բուհական դասընթացում:

Գծապատկեր 2. Բայի ուսուցման մոդուլային դաս /ա/

ՄՈԴՈՒԼԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾԵԸ		
Ուսումնական տարրի համարը	Ուսումնական նյութը, առաջադրանքները	Ուսումնական նյութի յուրացման ուղեցույց
ՈւՏ -1	Մոդուլի ինտեգրացված ընդհանուր դիդակտիկ նպատակները	
ՈւՏ -2	Նպատակը՝ մուտքային վերահսկում (նախորդ թեմայի յուրացման ստուգում):	Նշել ստուգման ձևը
ՈւՏ -3	Նպատակը՝ առաջադրանքներ ուսումնական նպատակին հասնելու համար: Վերահսկում:	Նշել տեղեկատվության աղբյուրը և պատասխանը:
ՈւՏ -4	(Զայլաշարը կրկնվում է):	
ՈւՏ -5	Ելքային վերահսկում (ամփոփիչ ստուգում, թեստեր, գնահատում)	
ՈւՏ -6	Տարբերակված հանձնարարություն՝ ըստ ցույց տված արդյունքների	

Ըստ մոդուլային դասի նշված կառուցվածքի՝ դիտարկենք բայ խոսքի մասի ուսուցումը քերականության բուհական դասընթացում:

Գծապատկեր 3. Բայի ուսուցման մոդուլային դաս /բ/

ՈւՏ հ/հ	Ուսումնական նյութը, առաջադրանքներ և հանձնարարականներ	Ուղեցույց
Ուս. տարր-1	Թեման՝ ԲԱՅ ԽՈՍՔԻ ՄԱՍԻ ՌԻՍՈՒՑՈՒՄ Նպատակը՝ թեմայի ուսուցման ավարտին սովորողը պետք է իմանա բայի իմաստային, ձևաբանական ու շարահյուսական առանձնահատկությունները, բայակազմության առանձնահատկությունները, բայի քերականական կարգերը, դիմավոր և անդեմ ձևերը, բայ խոնարհման հարացույցը: Պատկանա բայափոխները, քերականական կարգերի դրսևորումները, ժամանակածների կազմությունն ու կիրառությունները: Կարողանա տարբերակել ժամանակածները, կիրառել դրանք խոսքում՝ գերե մնալով քերականական սխալներից:	
Ուս. տարր-2 (3 թույլ)	Նպատակը՝ նախապատրաստվել Նոր նյութի ընկալմանը, տարբերել ստվածանցավոր, պատճառական, բազմապատկական և կրավորական բայերը: Բայական ածանցների վերաբերյալ առաջադրանքներ: Ստուգում, ճիշտ պատասխանների դեպքում հաշվառման թերթիկում Նշել 2-ական միավոր և անցնել հաջորդ ՈւՏ-ին:	Աշխատանք տետրում
Ուս. տարր-3 Նոր նյութի ուսուցում (7 թույլ)	Նպատակը՝ տարբերակել բայափոխները: Գեղարվեստական տեքստից դուրս հանել բայերը, կատարել համագործակցային աշխատանք՝ որոշելով հիմքերը: Ճիշտ պատասխանների դեպքում հաշվառման թերթիկում Նշել 3-ական միավոր և անցնել հաջորդ ՈւՏ-ին:	Աշխատանք տետրում
Ուս. տարր-4 Նյութի նախնական ամփոփում (5 թույլ)	Նպատակը՝ հմտությունների ձեռքբերում: Առաջադրանք, ձևաբանության բուհական դասագրքերից և դասախոսության փաթեթից մշակել բայի քերականական կարգերին առնչվող համառոտ նյութ: Կատարել բայափոխի վերաբերող թեստային առաջադրանքը: Պատասխանների ճշտությունը ստուգել դասախոսի հետ, հաշվառման թերթիկում Նշել 3 միավոր և անցնել հաջորդ ՈւՏ-ին:	

ՈւՏ-ի հ/հ	Ուսումնական նյութեր, առաջադրանքներ և հանձնարարականներ	Ուղեցույց
Ուս.տարր-6 Նոր նյութի ուսուցում (10 րոպե)	Նպատակը՝ տարբերակել բայի անդեմ և դիմավոր ձևերը, անկախ և կախյալ դերբայները: Լսել դասախոսի բացատրությունը կամ կարդալ դասախոսական նյութը: Կատարել թեստային առաջադրանքները՝ առանձնացնելով դերբայները: Գտնել դերբայական սիմալ ձևերը և T-աձև աղյուսակում գրել դրանց ճիշտ ձևերը: Դասախոսի հետ ստուգել, համապատասխան միավորները գրանցել թերթիկում և անցնել հաջորդ ճ-րդ ՈՒՏ-ին:	
Ուս. տարր-6 Նոր նյութի ուսուցում (15 րոպե)	Նպատակը՝ ծանոթանալ ժամանակաձևերի կազմության առանձնահատկություններին: Լսել ուսուցչի բացատրությունը պարզ և բաղադրյալ ժամանակաձևերի վերաբերյալ և տեսողում կազմել բայերի խոնարհման հարաջույցը: Ուշադրություն դարձնել ածանցավոր բայերի խոնարհման առանձնահատկություններին: Խոնարհել ածանցավոր 10 բառ: Դասախոսի հետ ստուգել, ճիշտ լուծելու դեպքում միավորները գրանցել թերթիկում և անցնել 7-րդ ՈՒՏ-ին: Սիմալ լուծելու դեպքում՝ դասախոսից ստանալ լրացուցիչ առաջադրանք:	
Ուս.տարր-7 Գիտելիքների կիրառումը փոփոխված իրավիճակում (20 րոպե)	Նպատակը՝ սովորել երկրորդական վերլուծական ժամանակաձևերը, անկանոն և պակասավոր բայերը: Լուծել թեստային առաջադրանքները: Կազմել տրված բայերի գլխավոր և երկրորդական ժամանակաձևերը: Դասախոսի հետ ստուգել, թերթիկում լսել միավորները և անցնել հաջորդ ՈՒՏ-ին:	Աշխատանք տեսողում
Ուս.տարր-8 Անկիրառ (20 րոպե)	Նպատակը՝ աշխատանքի ինքնագնահատում: Առաջադրվում են պորթֆոլիոյի հարցեր: Գազվել թերթիկում գրանցված միավորների ընդհանուր թիվը, լսել թերթիկում և կրկնօրինակը հանձնել դասախոսին: 18-ից ցածր միավոր հավաքողները կրկնում են համապատասխան ՈՒՏ առաջադրանքները:	

Բայի ուսուցման ժամանակ առանձնահատուկ ուշադրություն ենք դարձնում նաև բայի ժամանակաձևերի ռճական կիրառություններին ու կախյալ դերբայների խոսքի-մասային փոխանցումների ուսուցմանը, որը բացակայում է դպրոցական դասընթացում: Դերբայների ուսուցման առաջին քայլաշարում եռաթև աղյուսակ մեթոդով դիտարկում ենք անկատար, վաղակատար, պակատար դերբայների իմաստային առանձնահատկությունները՝ ընդգծելով նշված դերբայների անմիջական ու ուղղաձիգ կերպային հակադրությունը՝ կատարվող, կատարված, կատարելի կերպային գաղափարներով:

Մեթոդական նույն հնարով ուսուցանում ենք ժամանակաձևերը՝ հատուկ ուշադրություն դարձնելով մեր օրերում լայնորեն կիրառվող սիմալ բայաձևերին, ինչպես՝ խոսեցրեցի (փոխարենը՝ խոսեցրեց), դիպչեց (փոխարենը՝ դիպավ), գրի՝ (փոխարենը՝ գրի՛ր), սառում է (փոխարենը՝ սառչում է), սառչել է (փոխարենը՝ սառել է), տուժվել է (փոխարենը՝ տուժել է) և այլն: Տալիս ենք որոնողական առաջադրանք՝ համացանցից դուրս բերել սիմալ բայաձևերի կիրառությունները և կազմել դրանց գործածության հաճախականությունը ցուցադրող աղյուսակ: Բայի ուսուցումն ամրապնդելու նպատակով դասանյութն ամփոփում ենք «Բազմակի ընտրություն» (Multiple choice) գործնական մեթոդի կիրառմամբ: Այս դեպքում սովորողները ընտրություն են կատարում առաջին հայացքից ճիշտ թվացող ու ճիշտ պատասխանների միջև: Նշված մեթոդը նպատակաուղղված է սովորողի ուսումնառության տարբեր մակարդակների որոշմանն ու գնահատմանը: Բացի դրանից՝ որպես գնահատման ձև առավել վստահելի ու ճշգրիտ է:

Եզրակացություն

Ուսուցումը գիտելիքների, կարողությունների, հմտությունների ու մարդու ճանաչողական գործունեության եղանակների փոխանցման և յուրացման նպատակաուղղված ու համակարգված գործընթաց է, որն իրականացվում է արհեստավարժ մանկավարժների ղեկավարությամբ: Կրթության որակի ցուցանիշներից մեկը սովորողի ճանաչողական (կոգնիտիվ) կարողությունների զարգացման ապահովման աստիճանն է: Ինչպես իրավացիորեն նկատում է Մ. Մինովան, սովորողը բախվում է ոչ թե այն երևույթին, որն ինքը պետք է ճանաչի, այլ բանավոր կամ գրավոր տեքստի, որը ինքը պետք է ուղղակի հասկանա [5]: Մոդուլային դասընթացը հաղթահարում է ավանդական մոտեցման այս ու այլ խնդիրներ և ուսումնական գործընթացը խաթարող հոգեբա-

նական պատճառները, որոնք առնչվում են սովորողների ուշադրությանը, հիշողությանը, երևակայությանն ու կամքին: Հոգեբանական պատճառների շարքում շատ կարևոր է դիտարկել նաև սովորողի հուզական վիճակը, որը, մի կողմից, ազդում է հասկանալու որակի վրա, մյուս կողմից պայմանավորված է ընկալունակությամբ: Չհասկանալու դեպքում առաջանում են բացասական լարվածություն, անվստահություն, վախ, հուսահատություն, որոնք խանգարում են հետագա աշխատանքին, իսկ մոդուլային դասընթացն իր հետաքրքրությամբ առաջացնում է դրական զգացումներ, խթանում է ճանաչողական գործընթացներն ու կամային դրսևորումները: Մոդուլային ուսուցումը լուծում է սովորողների հոգեբանամանկավարժական մի շարք խնդիրներ: Նախ մոդուլային դասերը նպաստում են սովորողների ճանաչողական հմտությունների ձևավորմանն ու զարգացմանը, ապա՝ որոշակի ազատություն տալիս սովորողին ուսումնական նյութի յուրացման գործընթացում: Մոդուլային դասերի ուսուցման գործընթացում կիրառվում են կրկնության, նոր նյութի ամրապնդման, հանձնարարությունների և մեթոդական այլ հնարներ, որոնք բխում են ուսուցման կազմակերպման ձևերից:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. «Լրացուցիչ կրթական ծրագրերի կազմակերպման և իրականացման կարգը, ինչպես նաև ոչ ֆորմալ և ինֆորմալ ուսուցման արդյունքների գնահատման և ճանաչման կարգը սահմանելու մասին», ՀՀ կառավարության որոշում, 10 սեպտեմբերի 2015 թվականի N 1062-Ն, <http://www.irtek.am/views/act.aspx?aid=82058>:
2. Беспалько В. П., Татур Ю. Г. Системно-методическое обеспечение учебновоспитательного процесса подготовки специалистов, М., 1989, с. 3.
3. Гареев В. М., Куликов С. И., Дурко Е. М., Принципы модульного обучения// «Вестник высш. шк.», 1987, № 8, с. 30.
4. Зимняя И. А., Алексеева О. Ф., Князев А. М., Кривченко Т. А., Лаптева М. Д., Морозова Н. А., Отражение содержания ключевых социальных компетентностей в текстах действующих ГОС ВПО (теоретико-эмпирический анализ). Проблемы качества образования. Кн. 2. Ключевые социальные компетентности студента, М., 2004, с. 15, 70.
5. Минова М. В., Реформирование образования: от педагогики знания к педагогике понимания. Методологические и теоритические подходы к решению проблем практики образования. Сборник статей, Красноярск, 2004, с. 97.
6. Мкртчян М., Постулаты обучения, Коллективный способ обучения: научнометодический журнал, 2000, № 5, с. 6-7.
7. Олешков М. Ю., Современные образовательные технологии: учебное пособие, Нижний Тагил, 2011, с. 144.
8. Юцявичене П. А., Теория и практика модульного обучения, Каунас, 2009, с. 187.

ПРИМЕНЕНИЕ ТЕХНОЛОГИИ МОДУЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ В ВУЗОВСКОМ КУРСЕ АРМЯНСКОГО ЯЗЫКА

Мери Оганнисян
ЕГУ, Армения

Аннотация

Ключевые слова: технология модульного обучения, модульный урок, современная технология обучения, современные методы обучения, модуль, обучение грамматике, обучение глаголу, учебный элемент, самооценка, самоконтроль.

В статье рассматривается применение технологии модульного обучения в вузовском курсе армянского языка, последовательно раскрываются особенности, правила и принципы технологии модульного обучения. Цель исследования - методологически обосновать эффективность приме-

нения технологии модульного обучения в вузовском курсе, акцентируя внимание на проблемах и трудностях, возникающих при обучении. В результате исследования раскрываются три ключевых компонента модульных уроков: целевой план действий, изложение материала и методические указания, регулирующие учебный процесс. Подчеркивается роль модульных уроков в формировании и развитии познавательных навыков учащихся.

Целью разработки модулей является разделение содержания каждой темы курса на компоненты, определение для каждого компонента разных форм и типов курсов, их согласование во времени и интеграция с выявлением уровня знаний и умений учащихся для каждого модуля.

В результате применения технологии модульного обучения учащийся подходит к процессу обучения осознанно и осмысленно, концентрируя внимание на сильных и слабых сторонах своих знаний и умений.

У учащегося формируются навыки сотрудничества, повышается ценность самоконтроля и самооценки. Применение технологии модульного обучения направлено на осуществление психолого-педагогической диагностики личности учащихся, разработку учебно-воспитательного процесса, совершенствование учебного процесса посредством комплексной методической работы. На примере модульного урока по обучению глаголу, представленного в вузовском курсе армянского языка, показаны шаги, которые ведут студентов от объяснительного обучения к активному обучению с использованием современных технологий и методов, при котором учащийся становится активным субъектом учебного процесса, а результатом курса является умение находить и применять необходимую информацию с целью самостоятельного приобретения знаний.

APPLICATION OF MODULAR TEACHING TECHNOLOGY IN UNIVERSITY COURSE OF ARMENIAN LANGUAGE

Meri Hovhannisyan
YSU, Armenia

Summary

Key words: modular learning technology, modular lesson, modern learning technology, modern teaching methods, module, teaching grammar, verb teaching, teaching element, self-assessment, self-control.

The article discusses the application of modular teaching technology in the university course of the Armenian language, consistently reveals the features, rules and principles of the modular teaching technology. The purpose of the study is to methodologically substantiate the effectiveness of the application of the modular teaching technology in a university course, focusing on the problems and difficulties that arise during teaching. As a result of the study, three key components of modular lessons have been revealed: a target action plan, a presentation of the material, and methodical guidelines regulating the educational process. The role of modular lessons in the formation and development of cognitive skills of students has been emphasized.

The purpose of the development of modules is to divide the content of each topic of the course into components, to identify different forms and types of courses for each component, to coordinate them over time and to integrate with identifying the level of knowledge and skills of students for each module.

As a result of the application of modular learning technology, the student approaches the learning process consciously and meaningfully, focusing on the strengths and weaknesses of his knowledge and skills.

As a result the student's cooperation skills are developed, the value of self-control and self-esteem increases. The application of modular teaching technology is aimed at the implementation of psychological and pedagogical diagnostics of the personality of students, the development and the improvement of the educational process through comprehensive methodological work.

Using an example of a modular lesson on verb teaching presented in the university course of the Armenian language, the steps have been shown that lead students from explanatory teaching to active teaching with the application of the modern technologies and methods, in which the student becomes an

active subject of the educational process, and the result of the course is an ability to find and apply the necessary information with the purpose of independent acquisition of knowledge.

Получено: 08.04.2022

Received 08.04.2022

Рассмотрено: 12.04.2022

Reviewed 12.04.2022

Принято: 18.04.2022

Accepted 18.04.2022

371.3(808.2)

DOI <https://doi.org/10.46991/educ-21st-century.v4.i1.96>

ОБУЧЕНИЕ ВОЕННОЙ ЛЕКСИКЕ НА УРОКАХ РУССКОГО КАК ИНОСТРАННОГО

Хизанцян Анна

*Ереванский государственный университет,
Военный авиационный университет им. маршала А. Ханферянца,
Армения*

Краткое введение. Русский язык в Армении является языком, обеспечивающим эффективную коммуникацию с представителями Диаспоры, средством общения с жителями стран постсоветского пространства, выполняет консолидирующую роль в развитии межкультурных отношений. Помимо указанного, часть имеющейся литературы, и художественной, и научной, и специальной, на русском языке. Именно поэтому русский язык, несмотря на то, что имеет в Армении статус иностранного языка, все же является обязательным и в школе, и в вузе [4], [8].

Спрос на изучение русского языка с каждым годом растет. Причиной этого является развитие дипломатических и экономических отношений, расширение сотрудничества с Россией и государствами постсоветского пространства. В связи с тем, что Россия является стратегическим партнером и союзником Армении, рамки сотрудничества, соответственно, расширяются и в военной сфере, и в сфере безопасности.

Проблема. Основной целью преподавателя иностранного языка должно являться развитие у обучающегося языковой коммуникативной компетенции и навыков для получения профессиональных знаний, для анализа специальной литературы на иностранном языке, что поможет ему в дальнейшем стать высококвалифицированным специалистом. Обучение иностранному языку в высших учебных заведениях должно быть профессионально ориентированным, учитывать потребности обучающихся, связанные непосредственно с особенностями их будущей профессии и специальности [1], [7].

Объектом данной статьи являются способы презентации военной лексики на уроках русского языка как иностранного. Лексика неслучайно была выбрана объектом изучения, т.к. известно, что владение лексикой является основой успешной коммуникации: в системе обучения русскому языку как иностранному важную роль играет обучение лексике и выработка лексических навыков, входящих в состав речевых умений слушания, говорения, чтения и письма.